

**Yttrande av Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Europeiska klimatpakten
(förberedande yttrande)**

(2020/C 364/10)

Föredragande: **Dimitris DIMITRIADIS**

Medföredragande: **Peter SCHMIDT**

Remiss	Europeiska kommissionen, 11.3.2020
Rättslig grund	Artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig sektion	Sektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö
Antagande av sektionen	29.6.2020
Antagande vid plenarsessionen	16.7.2020
Plenarsession nr	553
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	206/4/2

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Vi befinner oss i ett klimatnödläge. I dag, med en global hälsokris och en annalkande ekonomisk kris till följd av covid-19-pandemin, måste EU:s åtagande för omställningen till en hållbar, motståndskraftig, klimatneutral och resurseffektiv välfärdsekonomi bekräftas på nytt. Vi måste nu på ett genomgripande sätt omgestalta vår kultur och infrastruktur, vårt beteende och deltagande och våra försörjningsmöjligheter. Detta kommer att föra med sig många förändringar för medborgarna, men också öka deras handlingskraft ett antal olika sätt.

1.2 Klimatförändringarna innebär ett hot mot oss alla, men precis som i fallet med pandemin är skadeverkningarna värst för de mest utsatta och marginaliserade människorna. Det är oerhört viktigt att ingen lämnas på efterkälken i samband med omställningen.

1.3 EESK understryker att ett aktivt deltagande av alla delar av samhället – företag, arbetstagare, forskare, konsument, lokalsamhällen och medborgare och deras organisationer – är av avgörande betydelse för att sätta i gång omställningen till klimatneutralitet.

1.4 EESK stöder därför uppmaningen till Europeiska unionen att förbinda sig att uppnå koldioxidneutralitet senast 2050 och därmed anpassa sitt minskningsmål för växthusgasutsläppen fram till 2030. Enligt rapporten från FN:s miljöprogram om utsläppsklyftan (Emissions Gap Report) 2019 måste de globala utsläppen minska med 7,6 % per år, från och med nu, för att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 °C. Denna beräkning skulle innebära ett minskningsmål på minst 68 % fram till 2030.

1.5 Alla nivåer måste övergå till en modell som bygger på deltagande. När kommissionen genomför klimatpakten har den såväl ett lämpligt tillfälle som en skyldighet att utforma en innovativ strategi som återspeglar, stöder och inspirerar de åtgärder som redan pågår i det civila samhället, i lokalsamhällen, städer och regioner.

1.6 Deltagarmodeller med alltför snäv inriktning, eller vars upplägg innebär att omfattningen av de förändringar som utforskas begränsas, eller som ignoreras av den institution som har inrättat dem, riskerar endast att förvirra deltagarna och göra dem besvikna.

1.7 Europa måste dra igång en systemförändring för klimatåtgärder genom innovation (teknisk och social) genom att koppla samman innovationsutbudet med aktörer på efterfrågesidan, problemanvariga och personer med en stark motivation till förändring. Den digitala omvandlingen bör vägledas av målen för en hållbar utveckling för att undvika risker, inbegripet de mål som rör arbetstagarnas rättigheter⁽¹⁾. Genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter, tillsammans med den europeiska gröna given, innebär ett tillfälle att säkerställa en rättvis övergång som är inriktad på målet om arbetstillfällen av god kvalitet för alla.

1.8 De övergripande utmaningar som klimatengagerade aktörer i det civila samhället oftast pekar ut är bristande tillgång till finansiering, brist på expertis, brist på personal och brist på erkännande, samt avsaknaden av ett konsekvent budskap från EU:s och de nationella regeringarnas sida.

1.9 För att uppnå EU:s klimatmål och de internationella klimatmålen krävs betydande ekonomiska resurser. Budgeten för den europeiska gröna given (offentliga och privata medel), återhämtningsfondens 750 miljarder euro, inbegripet tilldelningen av medel för den europeiska planeringsterminen, bör inriktas på hållbar återhämtning, inbegripet klimatåtgärder.

1.10 Att hållbara metoder ska vara ett villkor för finansiering inom alla sektorer bör bli normen när man utformar återhämtningsplaner efter covid-19 med siktet inställt på att uppnå FN:s agenda 2030 för hållbar utveckling och Parisavtalet. Återhämtningen efter covid-19 bör inte handla om att ta ett steg tillbaka till det läge vi befann oss i tidigare, utan om att ta ett steg framåt för att åstadkomma något nytt och bättre.

1.11 Kapacitetsuppbyggnad och tekniskt stöd behövs för att alla aktörer ska kunna ställa om till en mer motståndskraftig och hållbar framtid. Inrättandet av ett EU-forum för klimatfinansiering skulle stimulera tillgången till finansiering och undanröja hinder.

1.12 EESK föreslår en europeisk plattform för berörda parter inom ramen för klimatpakten, som ska bygga på principerna om delaktighet, insyn, verkligt deltagande och inflytande för klimataktörer på alla nivåer.

1.13 Klimatpaktens tyngdpunkt bör ligga på att ge människor handlingskraft att förändra systemen genom att utforska, experimentera och visa på möjligheter. Flernivåperspektiv, framåttänk, berättelser och prognoser ur ett framtidsperspektiv kommer att vara av avgörande betydelse. Ett brett spektrum av klimatinitiativ bör främjas och underlättas.

2. Inledning

2.1 Att ta itu med de klimat- och miljörelaterade utmaningarna har blivit en alltmer brådskande uppgift som kräver att vi drastiskt ändrar de ohållbara socioekonomiska strategier som vi har i dag. Den globala covid-19-pandemin har visat att enkla justeringar av vår livsstil och våra system inte kommer att räcka. Grundläggande förändringar i produktionsmetoderna, som påverkar företag, arbetstagare och arbetsorganisationen, ägde redan rum före pandemin och kan komma att påskyndas till följd av den. Europeiska kommissionen antog den europeiska gröna given som en ny strategi för hållbarare, renare, säkrare och sundare socioekonomiska och finansiella modeller i EU.

2.2 I efterdyningarna av covid-19-krisen måste åtagandena om klimatåtgärder och hållbarhet ges en framträdande plats i politiken för återhämtning och återuppbyggnad och i budgetarna för detta, så att inte EU fortsatt sitter fast med stora koldioxidutsläpp i framtiden. Åtgärderna efter krisen måste utformas för att skapa systemuthållighet, skydda och återställa den biologiska mångfalden, prioritera folkhälsan, samtidigt som ingen lämnas på efterkälken, samt bana väg för en välmående ekonomi. Mot denna bakgrund bör den gröna given inte överges eller försenas, utan stärkas.

2.3 EU:s förmåga att engagera sina medborgare kommer i stor utsträckning att vara avgörande för om den gröna given ska lyckas. Med detta i åtanke håller kommissionen på att utforma en europeisk klimatpakt för att sammanföra olika aktörer, bland annat regioner, lokala myndigheter, lokalsamhällen, det civila samhället, skolor, företag och enskilda personer.

⁽¹⁾ FN:s nätverk för lösningar för hållbar utveckling (SDSN) Six Transformations to achieve the Sustainable Development Goals.

3. Vikten av att involvera det civila samhället och medborgarna i klimatfrågan

3.1 Vi står inför ett globalt klimatnödläge. Regeringarnas svar på klimatkrisen har hittills varit otillräckligt, och världen håller inte rätt kurs för att uppnå målet i Parisavtalet om klimatförändringar eller målen för hållbar utveckling. Unga klimatstrejkare och andra aktörer inom det civila samhället har kraftfullt efterlyst betydligt mer ambitiösa och skyndsamma klimatåtgärder. Beslutsfattarna har undertecknat Agenda 2030 och Parisavtalet och har därför ansvar för att skyndsamt bemöta dessa krav, fatta beslutsamma och ambitiösa politiska beslut och ta steget över till en ny modell med inkluderande klimatåtgärder, där alla aktörer deltar aktivt.

3.2 EESK stöder därför uppmaningen till Europeiska unionen att förbinda sig att uppnå koldioxidneutralitet senast 2050 och därmed anpassa sitt minskningsmål för växthusgasutsläppen fram till 2030⁽²⁾. EESK förväntar sig att det nya utsläppsmålet för 2030 ska baseras på en omfattande översyn och en ordentlig konsekvensbedömning. EESK anser också att det finns starka argument för målet om en minsta minskning på 55 % senast 2030, för att EU ska ta sin del av ansvaret för det enorma globala behovet av att minska utsläppen. Till exempel anger rapporten från FN:s miljöprogram om utsläppsklyftan (Emissions Gap Report) 2019⁽³⁾ att det behövs ett ännu mer ambitiöst utsläppsminskningmål för 2030 på global nivå för att uppnå det mål på 1,5 °C som fastställs i Parisavtalet⁽⁴⁾.

3.3 Eurobarometern från 2019 visar att 93 % av EU-medborgarna betraktar klimatförändringarna som ett allvarligt problem och att 79 % betraktar dem som ett mycket allvarligt problem. En stor majoritet av de svarande anser att det är viktigt att deras nationella regering fastställer ambitiösa mål för att öka andelen förnybar energi (92 %) och förbättra energieffektiviteten (89 %).

3.4 Klimatpakten måste utnyttja de europeiska medborgarnas drivkraft för att uppnå visionen i den gröna givnen om ett välmående, inkluderande och klimattåligt samhälle med en cirkulär ekonomi och nettonollutsläpp senast 2050. I IPCC-rapporten hänvisas det uttryckligen till behovet av snabba, långtgående och exempellösa förändringar av alla delar av samhället. Stegvisa förändringar kommer inte att räcka. En snäv inriktning på att minska koldioxidutsläppen är kontraproduktivt på gräsrotsnivå – det begränsar engagemanget och tankearbetet och begränsar avsevärt de förändringar som planeras och genomförs. Nu måste de ekonomiska, sociala och finansiella systemen förändras i grunden för att få till stånd en exponentiell förändring när det gäller mängden koldioxidutsläpp och stärka motståndskraften mot klimatförändringarna. För att detta ska ske krävs det inspirerande, breda och mångfasetterade berättelser, där man förklarar varför världen måste förändras.

3.5 Den rådande globala krisen, som orsakats av covid-19-pandemin, har tydligt visat att regeringarna kan vidta drastiska åtgärder för att minska ett existentiellt hot och att människor, åtminstone på kort sikt, kan anpassa sig till de nya livsstilar, kännetecknade av större restriktioner, som dessa åtgärder kräver. Det är viktigt att komma ihåg att lokalsamhällen, företag, arbetsmarknadens parter och andra icke-statliga aktörer spelar en avgörande roll i insatserna mot pandemin och ofta upptäcker behov och utformar och genomför situationsanpassade insatser på ett snabbare, ändamålsenligare och kreativare sätt än vad som visat sig möjligt med toppstyrning.

3.6 När vi nu är på väg in i nästa fas av covid-19-bekämpningen uppstår enorma möjligheter och risker. De ekonomiska åtgärder och finanspolitiska paket som utformas för att upprätthålla och ge en nystart åt den europeiska ekonomin måste anamma EU:s taxonomi för hållbara investeringar och direktstöd till projekt som är hållbara eller har potential att bli hållbara och till dem som är villiga att ingå åtaganden – som följs upp – för att kartlägga och snarast göra de nödvändiga förändringarna.

⁽²⁾ Europaparlamentets föredragande för den europeiska klimatlagen (COM(2020)0080), Jytte Guteland, föreslår att "unionens klimatmål för 2030 höjs till en utsläppsminskning på 65 % jämfört med 1990 års nivåer. Därför bör kommissionen senast den 30 juni 2021 bedöma hur den unionslagstiftning som är relevant för att uppnå detta högre mål skulle behöva ändras i enlighet härmed."

⁽³⁾ Emissions Gap Report 2019.

⁽⁴⁾ Enligt rapporten från FN:s miljöprogram om utsläppsklyftan (Emissions Gap Report) 2019 måste de globala utsläppen minskas med 7,6 % per år, från och med nu, för att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 °C. För EU innebär detta ett minskningsmål på minst 68 % fram till 2030.

3.7 Den tragiska störning som orsakas av covid-19, som inneburit att finanspolitiska regler satts ur spel, har visat att ett annat scenario är möjligt när människors liv, våra ekonomier och livets fortgång på jorden såsom vi känner det står på spel. En vision om sociala framsteg som förlitar sig enbart på tillväxten i bruttonationalprodukten (BNP) bortser från grundläggande aspekter av individuell och social välfärd och tar inte tillräcklig hänsyn till miljömässiga och sociala överväganden. Vi måste därför ta språnget från en BNP-baserad ekonomi till en välfärdsekonomi ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾.

3.8 Ett sätt att höja klimatambitionerna är att skapa gynnsamma förutsättningar för fler åtgärder från icke-statliga aktörer, däribland olika typer av företag, även små och medelstora företag och mikroföretag, investerare, arbetsmarknadens parter, kooperativ, städer och regioner, fackföreningar, lokala samhällen och medborgargrupper, jordbrukare, skolor, religiösa organisationer, ungdomsgrupper och andra icke-statliga organisationer.

3.9 Ett läge med gynnsamma förutsättningar kräver ett avgörande skifte från samråd och toppstyrt engagemang till gemensamt utformande, skapande och egenmakt. Standardmodellerna för samråd når sällan bortom de ytterst begränsade, välfinansierade sektorerna i samhället. De enskilda personer, organisationer och företag som har mest att vinna på och som kan bidra mest till en genomgripande förändring måste erbjudas konkreta möjligheter att delta i beslutsfattandet för att de ska kunna investera tid och energi i arbetet.

3.10 2018 efterlyste EESK en "europeisk dialog för icke-statliga klimatåtgärder" ⁽⁷⁾. Syftet med dialogen bör vara att lyfta fram och visa upp åtgärder, men också att tillgodose de icke-statliga aktörernas behov genom att inspirera till nya partnerskap mellan dem och olika förvaltningsnivåer, underlätta ömsesidigt lärande, fortbildning och rådgivning samt underlätta tillgången till finansiering.

3.11 EESK föreslog ⁽⁸⁾ att en permanent medborgardialog skulle inrättas som ett obligatoriskt förberedande inslag i alla viktiga politiska beslut och alla relevanta initiativ på alla nivåer.

3.12 Hittills har kommissionen inte tagit fasta på dessa rekommendationer ⁽⁹⁾. Klimatpakten ger institutionerna en möjlighet till ett nära samarbete för att skapa en gynnsam ram för det civila samhällets och medborgarnas deltagande, som bygger på men går längre än de befintliga samrådsprocesserna.

4. Lärdomar från befintlig praxis kring det civila samhällets och medborgarnas deltagande

4.1 Exempel på medborgarförsamlingar, medborgardialoger och liknande format för organiserat engagemang och rådplägning ⁽¹⁰⁾ på nationell, regional och kommunal nivå visar på medborgarnas förmåga och önskan att ta ansvar för lösningar på klimatkrisen. Det är ofta så att bredare deltagandestrategier, om de utformas omsorgsfullt, resulterar i betydande hållbarhetsvinster utan att vara uttryckligt inriktade på klimatkrisen. De vittnar inte bara om det starka behovet av och intresset för deltagandedemokrati, utan också om myndigheternas förmåga att skapa sådana forum och att följa upp deras förslag politiskt.

4.1.1 År 2019 fick 150 slumpmässigt utvalda franska medborgare i uppdrag att fundera över frågan "Hur vi kan minska utsläppen av växthusgaser med minst 40 % senast 2030, i en anda av social rättvisa?". Sessionerna i detta medborgarkonvent hålls i Frankrikes ekonomiska och sociala råd. Regeringen planerar att ta upp förslagen offentligt och offentliggöra en preliminär tidsplan för deras genomförande ⁽¹¹⁾.

4.1.2 Den irländska medborgarförsamlingen, som inrättades 2016, bestod av 100 medborgare som valts ut slumpmässigt för att vara representativa för den irländska väljarkåren. De fick i uppdrag att diskutera olika ämnen, från det konstitutionella förbudet mot abort till hur Irland kan inta en ledande ställning i kampen mot klimatförändringarna. Den parlamentariska kommitté som inrättades för att ta församlingens rekommendationer om klimatförändringarna vidare var i högsta grad med och formade Irlands historiska handlingsplan för klimatfrågor, som offentliggjordes i juni 2019.

⁽⁵⁾ EESK:s yttrande "Den hållbara ekonomi vi behöver" (EUT C 106, 31.3.2020, s. 1).

⁽⁶⁾ Välfärdsekonomin – ett ekonomiskt fackområde där man strävar efter att utvärdera den ekonomiska politiken med avseende på dess effekter på samhällets välbefinnande. Det etablerades som ett väldefinierat fackområde inom ekonomisk teori under 1900-talet.

⁽⁷⁾ EESK:s yttrande "Att främja icke-statliga aktörers klimatåtgärder" (EUT C 227, 28.6.2018, s. 35).

⁽⁸⁾ EESK:s yttrande "Strategi för en långsiktig minskning av utsläppen av växthusgaser i EU" (EUT C 282, 20.8.2019, s. 51).

⁽⁹⁾ Detta föreslogs redan i EESK:s yttrande "Att skapa en koalition mellan det civila samhället och de lokala och regionala myndigheterna för att genomföra åtagandena i Parisavtalet" (EUT C 389, 21.10.2016, s.20).

⁽¹⁰⁾ <https://www.thersa.org/discover/publications-and-articles/rsa-blogs/2018/07/our-call-for-action-on-deliberative-democracy>.

⁽¹¹⁾ <https://www.conventioncitoyennepourleclimat.fr/en/>.

4.1.3 I Spaniens två största städer har medborgardialoger och lokala forum inrättats för att främja ett bredare deltagande från medborgarnas och civilsamhällsorganisationernas sida i beslut kring delar av den lokala budgeten och i idéutbyten om stadens framtid.

4.1.4 Ungdomsrådet för klimatet vid ministeriet för klimat-, energi- och försörjningsfrågor i Danmark har till uppgift att föra in nya tankesätt i klimatpolitiken och lämna synpunkter till ministern om framtida klimatlösningar.

4.1.5 Staden Gdańsk i Polen har organiserat tre medborgarsammankomster kring hur staden ska anpassa sig till extrema väderförhållanden, minska luftföroreningarna och förbättra samhällsengagemanget.

4.1.6 I Finland samlade den första medborgarpanelen om hållbar utveckling omkring 500 finländare för en bedömning om den hållbara utvecklingen. Resultaten kommer att användas för att främja arbetet med hållbar utveckling i Finlands regering och parlament.

4.1.7 I Italien lades ett lagstiftningsförslag fram efter COP 25 av företrädare för det civila samhället om att inrätta en medborgarförsamling enligt den franska modellen. En liknande process lanserades i Storbritannien med "Climate Assembly UK: the path to net zero".

4.1.8 I Bologna, Italien, inrättade kommunen ett "Civic Imagination Office" som en del av sitt bredare arbete för att på nytt engagera medborgarna. Det inrättades sex "laboratorier" som anordnar regelbundna visionsevenemang med hjälp av Open Space och andra verktyg. När starka projektidéer läggs fram ingår kommunen "pakter" med lokalsamhället för att se till att de förverkligas. Man har ingått mer än 500 pakter de senaste fem åren, om alltifrån nya gatubänkar till betydligt större och mer ambitiösa projekt. Det har också blivit en kanal för att organisera medverkan i budgetarbetet.

4.2 Många andra lokalt ledda initiativ uppbygger lokala insatser för att skapa en mer hållbar framtid med anmärkningsvärda och inspirerande framgångar. Däribland: "Hållbara grannskap" i Bryssel, ett gräsrotsnätverk för klimatåtgärder i skotska lokalsamhällen bestående av cirka 120 grupper, Coopénico – ett kooperativ för förnybar energi (RESCoop) i Portugal, Omställningsrörelsen (Transition movement), som nu är aktiv i insatser för att bygga upp motståndskraft på lokal nivå i över 50 länder och som inspirerar människor att förändra sitt sätt att tänka, agera och vara i världen. Åtgärdsprogrammet "Communities for future", som kommer att lanseras i sommar, kan bidra till att skapa en institutionell ram för allmänhetens deltagande.

4.3 På europeisk nivå måste det civila samhället involveras på ett strukturerat sätt och ges ett tydligt uppdrag att delta i utarbetandet, genomförandet och övervakningen av politik och strategier för att uppnå klimatneutralitet.

4.3.1 Flerpartsplattformen för målen för hållbar utveckling hade en viktig roll, men lämnade också utrymme för förbättringar i fråga om finansieringen, mötesfrekvensen, egenansvaret för fastställandet av agendan, möjligheter till utvidgad debatt och ökat engagemang och underlättande av mer regelbundna, insynsvänliga och tillgängliga offentliga samråd.

4.3.2 Den europeiska plattformen för berörda aktörer inom den cirkulära ekonomin, som drivs gemensamt av EESK och kommissionen, är en plats där en bred grupp berörda aktörer kan utbyta god praxis och idéer och skapa värdefulla nätverk. Att ge berörda parter egenansvar för plattformen är den viktigaste skillnaden jämfört med flerpartsplattformen för målen för hållbar utveckling, och är en god praxis att följa.

4.4 Målen i Parisavtalet kommer inte att uppfyllas utan ett starkt engagemang från arbetsmarknadens parter på alla nivåer, särskilt inom de industrier och sektorer som drabbas hårt av utfasningen av fossila bränslen och digitaliseringen. Genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter, tillsammans med den europeiska gröna given, innebär en möjlighet att säkerställa en rättvis omställning, med inriktning på målet om arbetstillfällen av god kvalitet för alla. Den sociala dialog som leds av fackföreningarna och arbetsgivarna är ett av de bästa forumen för att öka medvetenheten om klimatkrisen. De spelar en nyckelroll om vi vill förverkliga en socialt rättvis, produktiv och kommersiell omställning som den gröna given för med sig. Dessa scenarier sträcker sig från toppmöten för social dialog på europeisk nivå, via gränsöverskridande dialog, som är avgörande för att ge den europeiska sociala integrationen muskler, till kollektivavtal på sektors- och företagsnivå. Arbetstagarnas deltagande är en integrerad del av demokratin på arbetsplatsen och ger arbetstagarna möjlighet att aktivt delta i beslut på arbetsplatsen som kan bidra positivt till klimatarbetet.

4.5 Climate-KIC vid Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) utformar, genomför och kopplar samman entreprenörsexperiment och "deep demonstrations"-projekt för att främja systemförändring. EIT:s Climate-KIC bedriver en uppsättning experiment med inriktning på nya sätt att tänka, där man utnyttjar exponentiella effekter av ny teknik, nätverk och samhällskrafter med sikte på att lära sig snabbare än förändringstakten⁽¹²⁾.

5. Lära av företagens reaktioner

5.1 Innovation innebär att ta ett extra kliv i utvecklingen av nya tjänster och produkter för att tillgodose behov eller lösa problem på marknaden eller inom den offentliga sfären. Teknisk innovation handlar om de tekniska aspekterna hos en produkt eller tjänst. Social innovation avser nya sociala metoder som syftar till att tillgodose sociala behov på ett bättre sätt än befintliga lösningar, till exempel arbetsvillkor, utbildning, samhällsutveckling eller hälsa. Digital teknik har en viktig roll i den sociala innovationen genom användningen av IKT, såsom internetbaserade nätverk och andra digitala verktyg.

5.2 Processen för systeminnovation bör göras tillgänglig till en rimlig kostnad för alla intressenter som behöver delta i den gemensamma utformningen av lösningar som driver på den nödvändiga omställningen till hållbarhet. Ekonomisk bärkraft är en förutsättning för social sammanhållning och principen om att "inte lämna någon på efterkälken" vid genomförandet av den gröna given. Därför bör de aspekter av systemförändringen som har allmännyttiga egenskaper finansieras eller subventioneras med offentliga medel, vilket kommer att möjliggöra en fortsatt mobilisering av privata medel för klimatinvesteringar.

5.3 Samhällen som lyckas med att få igång systeminnovation är de som utmärker sig när det gäller att förstå problemet, hitta lösningar och besluta om lösningar utifrån specifika behov och resurser på olika platser och i olika sammanhang. Vi behöver utrusta de europeiska samhällena med dessa färdigheter och skapa gynnsamma förutsättningar för fler insatser från icke-statliga aktörer.

5.4 Det finns ett akut behov av innovativa finansieringsmekanismer där man lyfter fram och tar fasta på lokalt ledd innovation med dess potential och utmaningar, vilket förutsätter flexibilitet, grundläggande stöd för att kunna etablera sig och hålla igång verksamheten, riskvilligt startkapital för större projekt, samt professionell handledning och stöd. Klimatpakten skulle kunna skapa en oerhört värdefull kanal för sociala innovatörers återkoppling om de politiska och ekonomiska hinder som står i vägen för och missgynnar dem och som ofta riskerar att göra välbehövliga omdanande projekt ogenomförbara.

5.5 Företagens reaktioner är en mycket viktig referens, vilket illustreras av följande exempel:

- Multinationella företag som tillverkar kläder för att använda och slänga och som marknadsför ett sortiment med begagnade kläder, som en återvinningsstrategi.
- Mentorsverksamhet för stora oljeproducenter och försäkringsbolag, som måste ställa om sin verksamhet.

5.6 Exempel på betydelsefulla reaktioner från den finansiella sektorn:

- Investeringsfonders beslut att inte investera i projekt som inte beaktar klimatvariabeln.
- Nätverket för miljöanpassning av det finansiella systemet, som inrättades av åtta centralbanker och tillsynsmyndigheter, för grön finansiering.

⁽¹²⁾ "Deep Demonstrations"-projektet i EIT:s C-KIC beskriver en potentiell ekonomisk tillväxtfördel bland Europas mest ambitiösa utmaningsaktörer för att förstå deras problemställningar. Formgivare kartlägger systemet och skapar en uppsättning interventionsmöjligheter.

6. Informationsutbyte och allmänhetens förståelse av klimatåtgärder

6.1 Det behövs direkta dialoger med medborgarna för att öka medvetenheten om vikten av en omställning till mer hållbara samhällen och sundare lokalsamhällen. Sådana dialoger har störst mervärde när de organiseras på lokal, regional eller nationell nivå. Vägledning, samordning och stöd på EU-nivå är dock väsentligt.

6.2 Det bör i första hand vara de enskilda ländernas sak att utveckla ett miljöregleringssystem som utgår från deras lokala miljö och dess behov och som anpassas till landets hållbara utveckling. Ett erkännande av naturens rättigheter är ett viktigt inslag i detta ⁽¹³⁾.

6.3 Alla insatser på EU-nivå bör utformas tillsammans med användarna, genom att man lär sig av, utgår från och inspirerar den deltagandebaserade strategi som krävs på andra nivåer. Det finns ett behov av att samla sakkunskap och resurser för att stödja utformningen och främjandet av innovativa samarbetsområden, övertygande berättelser och användningen av innovativ teknik. En förutsättning för att klimatpakten ska bli en framgång är de berörda samhällenas förmåga att bli så effektiva berättare som möjligt, som kan ge liv åt och frammana bilden av den förändrade framtid som de förespråkar, som utforskar och knyter an till befintliga behov och önskemål och ger människor handlingskraft.

6.4 En nätverksmiljö som främjar och stöder klimatåtgärder behöver en onlineplattform för utbyte av praxis och erfarenheter från projekt och tillvägagångssätt. En sådan deltagarbaserad plattform skulle kunna underlätta ömsesidigt lärande och rådgivning mellan aktörer genom att hjälpa dem att övervinna regleringshinder. Den skulle kunna stimulera utbildning och innovation genom att erbjuda onlinekurser, webbseminarier och workshoppar.

6.5 Erkännande av, och trovärdig kommunikation om, befintliga åtgärder kan vara starka incitament för att vidta klimatåtgärder. Finansiering och andra resurser, specialiserat stöd och makt att bidra till utformningen av beslut som påverkar aktörernas arbete möjliggör en bredare tillämpning av beprövade metoder.

6.6 Klimatambassadörer skulle kunna ges i uppdrag att underlätta samarbete mellan flera aktörer, fastställa strategiska/tematiska prioriteringar, sammankalla evenemang och skapa incitament till nya klimatåtgärder.

6.7 Sådana ambassadörer för klimatpakten skulle kunna fungera som kontaktpunkter för olika sektorer av ekonomin. Särskilda ambassadörer för ungdomar, lokalsamhällen, städer och regioner bör också utses. Ambassadörer på EU-nivå skulle ha en annan roll än ambassadörer på nationell/regional/lokal nivå. Samordningen mellan olika nivåer skulle behöva säkerställas.

6.8 Att utse ledamöter från EESK och ReK till EU-ambassadörer för de valkretsar som de företräder skulle innebära att man utnyttjar deras omfattande nätverk inom det civila samhället och de lokala och regionala myndigheterna, samt stärka samarbetet mellan de rådgivande organen och kommissionen.

6.9 Fackföreningar och näringslivsorganisationer ser till exempel vad som händer på plats och företräder på ett demokratiskt sätt arbetstagare inom olika sektorer. De är viktiga för utformningen av de olika åtgärderna för att tillgodose arbetstagarnas och företagets behov och för att kartlägga utmaningarna. Klimatambassadörer på olika nivåer i fackföreningar och inom näringslivet skulle kunna bygga vidare på den sociala dialogens styrkor, effektivt öka informationsutbytet och uppmuntra till klimatåtgärder. Detta arbete kräver en institutionell miljö som främjar rättigheter i arbetslivet.

6.10 Den digitala omvandlingen förändrar företagets organisation och produktionssätt, och många små och medelstora företag kämpar med mycket allvarliga brister i digitaliseringen. Många arbetstagare oroar sig för digitaliseringens inverkan på deras arbete, att den kan komma att leda till ökad arbetslöshet och ojämlikhet.

⁽¹³⁾ EESK:s yttrande om diskussionsunderlaget "Mot ett hållbart EU 2030" (EUT C 14, 15.1.2020, 95) och EESK:s yttrande om "Klimaträttvisa" (EUT C 81, 2.3.2018, s. 22).

6.11 För att främja finansiering och gröna investeringar och säkerställa en rättvis omställning i den gröna given har kommissionen tagit fram en taxonomi för att uppmuntra till investeringar i åtta stora ekonomiska grupper och 70 verksamhetsområden, vilket radikalt kommer att förändra deras produktion och antalet arbetstillfällen och kvaliteten på dessa. I detta dokument, som är hörnstenen i investeringsplanen för den gröna given, görs det bara en hänvisning till arbetstagarrättigheterna i ILO:s grundläggande normer.

7. Skapa verkliga och virtuella mötesplatser för klimatutbyte

7.1 Klimatpaktens tyngdpunkt bör ligga på att ge människor handlingskraft att förändra systemen genom att utforska, experimentera och visa på möjligheter. Det behövs utbildnings- och fortbildningsprogram som täcker in hela spektrumet av det civila samhället och andra icke-statliga aktörer. Det är viktigt att förbättra kunskaperna om och förståelsen för klimatutmaningen genom ett djupare och bredare upplägg och genom att förbättra kvaliteten på diskussionerna och samtalen kring problemet bland berörda aktörer.

7.2 Startklara verktyg för att strukturera och hantera utmaningarna och utnyttja möjligheter till hållbarhetsinnovationer och omställningar kommer att behövas. Många av dessa verktyg har tagits fram och prövats genom kommissionens Horisont 2020-program. I multidisciplinära sammanhang bör tillvägagångssättet vara att följa principen om "inlärning genom att tillämpa verktygen på användarnas fall".

7.3 Ledning med hjälp av berörda parter, flernivåperspektiv, framåttänk, berättelser och prognoser ur ett framtids-perspektiv samt nischförvaltning kommer att vara av avgörande betydelse för få igång klimatpakten. Denna struktur är tänkt att underlätta problemlösningsförfarandet genom att staka ut en kurs för systeminnovation för klimatförändringar och genomförandet av den gröna given.

7.4 Klimatpaktens framgång kommer delvis att avgöras av entreprenörernas och näringslivets förmåga att locka till sig bidragsfinansiering från offentliga, filantropiska och privata källor. Sådan finansiering bör syfta till att ta itu med de marknadsmisslyckanden som har gett upphov till klimatförändringarna, ha aptit för omvälvande förändringar och nå en betydande omfattning. EU:s multilaterala ram för finansiering, målinriktade europeiska och internationella offentliga och privata medel som syftar till att driva på systemförändringen på områden som begränsning av och anpassning till klimatförändringarna, kan utnyttjas för att mobilisera miljarder till innovativa klimatåtgärder. Det övergripande målet bör vara att få fram resurser, erfarenhet och förmåga för att uppnå ändamålsenliga resultat när det gäller utsläppsminskningar och ökad motståndskraft mot klimatförändringar, vilka sedan kan mångfaldigas för att påskynda förändringar och skapa hopp. Klimatpakten bör välkomna engagemanget från den nationella och internationella finanssektorn, inbegripet relevanta multilaterala och privata fonder. Dessutom bör skattesystemet återspegla principen om att maximera och bevara välfärdsekonomin.

7.5 Man bör också överväga att inkorporera fysiska och virtuella miljöer för klimatutbyten i befintliga civilsamhällesorganisationer, som skulle kunna samverka genom plattformen för berörda parter inom ramen för klimatpakten.

7.5.1 När det gäller arbetslivet skulle det vara lämpligt att inrätta observationsorgan för prognoser, analys och tolkning av arbetsrelaterade, organisatoriska och tekniska förändringar som omfattar de åtta taxonomigrupperna, med deltagande av fackföreningar, arbetsgivare och förvaltningar på EU-nivå och medlemsstatsnivå och med materiellt stöd från kommissionen.

8. Bygga upp kapacitet för att underlätta gräsrotsinitiativ

8.1 Den allmänna ramen bör vara tydligt definierad för att undvika bristande överensstämmelse med den gröna given.

8.2 De övergripande utmaningar för att engagera sig i klimatåtgärder som aktörer i det civila samhället oftast pekar ut är bristande tillgång till finansiering, brist på expertis, brist på personal och brist på erkännande⁽¹⁴⁾, samt avsaknaden av ett konsekvent budskap från EU:s och de nationella regeringarnas sida.

⁽¹⁴⁾ EESK:s studie.

8.3 Flera berörda parter har pekat ut de komplexa regelverken och administrativa bördor som hinder för klimatåtgärder. Det civila samhällets organisationer och lokalt ledda initiativ skulle kunna få stöd i form av kapacitetsbyggande insatser som hjälper dem att få ett grepp om regelverket och de administrativa förfarandena.

8.4 Tillhandahållande av både materiellt (tekniskt stöd, kapacitetsuppbyggnad, finansiering osv.) och icke-materiellt (erkännande, ökad synlighet osv.) stöd, samt underlättande av nätverk och kopplingar till specifika politikområden och processer, bör vara grundläggande inslag i en *europaisk plattform för berörda aktörer inom ramen för klimatpakten* som syftar till att uppmuntra klimatåtgärder på fältet.

8.5 Icke-statliga aktörer kan komma att ställas inför olika utmaningar när det gäller tillgången till finansiering för deras klimatinitiativ, bland annat orimliga krav på projektstorlek, privata investerares ovilja att finansiera projekt, komplicerade förfaranden och krav för att ansöka om och få tillgång till medel⁽¹⁵⁾. Andra hinder är bland annat bristande medvetenhet om klimatfinansieringsalternativ, otillräcklig administrativ kapacitet och teknisk kunskap när det gäller att säkra finansiering, budget- och regleringsbegränsningar, säkerställande av potentiella investeringars ekonomiska bärkraft, politiska begränsningar och svårigheter med att uppfylla alltför föreskrivande kriterier för stödberättigande när det gäller EU-medel och internationella medel⁽¹⁶⁾.

8.6 EESK har föreslagit att det ska inrättas ett forum för klimatfinansiering, som skulle sammanföra nyckelaktörer för att ta itu med de viktigaste frågorna, kartlägga hinder, utforma lösningar och fastställa de mest effektiva mekanismerna för en förbättrad fördelning av finansieringen i enlighet med subsidiaritetsprincipen. En studie⁽¹⁷⁾ håller på att genomföras för att lägga upp en handlingsplan och i slutändan förbättra icke-statliga klimataktörers tillgång till finansiering.

9. På väg mot en europeisk plattform för berörda parter inom ramen för klimatpakten

9.1 Mot bakgrund av de positiva erfarenheterna med den europeiska plattformen för berörda aktörer inom den cirkulära ekonomin föreslår EESK att man inrättar en liknande europeisk plattform för berörda aktörer inom ramen för klimatpakten.

9.2 Inkludering, öppenhet och verkligt deltagande samt egenansvar för lokala klimataktörer bör bli de vägledande principerna för plattformen.

9.3 EESK har förklarat att omställningen till en hållbar, koldioxidneutral och resurseffektiv ekonomi måste vara rättvis och att inga hushåll, samhällen, regioner, sektorer och minoriteter får lämnas på efterkälken⁽¹⁸⁾. Den europeiska plattformen för berörda aktörer inom klimatpakten bör omfatta ett observationsorgan för omställningen till klimatneutralitet som ska övervaka genomförandet av EU:s klimatpolitik på nationell och regional nivå och samla in data till stöd för beslutsfattandet på alla nivåer.

9.4 EESK stöder anordnandet av medborgarsammankomster i medlemsstaterna för att informera, inspirera och främja förståelse och ge råd kring klimatpolitiken till alla styresnivåer. Den europeiska plattformen för berörda aktörer inom klimatpakten skulle kunna främja befintliga framgångsrika erfarenheter och sprida vägledning och bästa praxis till länder, regioner och städer som är intresserade av att stå som värd för liknande sammankomster.

9.5 Den europeiska plattformen för berörda aktörer inom klimatpakten skulle kunna ges i uppdrag att anordna en medborgarförsamling på EU-nivå som skulle arrangeras gemensamt av EESK, ReK och Europaparlamentet med kommissionens stöd.

9.6 En viktig del av plattformen skulle vara ett nav för kapacitetsuppbyggnad och finansiering, som skulle ge vägledning, information och utbildning om klimatpolitik och klimatstrategier samt underlätta tillgången till finansiering för småskaliga projekt. EU:s nav och nationella nav skulle kunna inrättas i samarbete med lokala och regionala myndigheter.

⁽¹⁵⁾ EESK:s yttrande "Att underlätta tillgången till klimatfinansiering för icke-statliga aktörer" (EUT C 110, 22.3.2019, s. 14).

⁽¹⁶⁾ Rossi, L., Gancheva, M. och O'Brien, S., 2017.

⁽¹⁷⁾ Climate Finance Forum – modalities and first tasks, studie för EESK av Milieu Consulting SPRL.

⁽¹⁸⁾ EESK:s yttrande "Att inte låta någon hamna på efterkälken vid genomförandet av Agenda 2030 för hållbar utveckling" (EUT C 47, 11.2.2020, s. 30).

9.7 Den europeiska onlineplattformen för berörda parter inom ramen för klimatpakten skulle syfta till att skapa utrymme för utbyte av information och kunskap, underlätta nätverkande och bygga upp åtaganden.

9.8 Det skulle behöva inrättas en samordningsgrupp bestående av företrädare för olika aktörer för den europeiska plattformen för berörda parter inom ramen för klimatpakten. Valet av medlemmar i samordningsgruppen måste ske enligt öppna och tydliga kriterier för att säkerställa delaktighet och representativitet, samtidigt som en effektiv styrning av strukturen bibehålls. Följande berörda parter bör vara representerade: EU-institutionerna, det civila samhället inklusive näringslivet, fackföreningar, lokala och regionala myndigheter, vetenskapssamfundet, finanssektorn och ungdomar. Berörda parter från institutioner och sektorer med mindre resurser bör ges tillräckliga resurser för att kunna delta och ha en beslutsfattande roll.

Bryssel den 16 juli 2020.

Luca JAHIER
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*
